

La Tribuna

Les xarxes socials i les mobilitzacions arran de la sentència

La comunicació entre iguals sense dependre de plataformes s'ha fet servir a Hong Kong i és la idea que hi ha darrere de l'apli' de Tsunami Democràtic

El fet que les xarxes socials depenguin de plataformes i d'operadors de telecomunicació fa que estiguin més o menys subjectes al poder dels estats

JOSEP DOMINGO FERRER

Catedràtic distingit d'Enginyeria Informàtica URV

Josep Domingo és investigador ICREA-Acadèmia. Dirigeix la càtedra UNESCO de Privadesa de dades i és també el fundador i el director del CYBERCAT-Centre de Recerca en Ciberseguretat de Catalunya. És membre de l'Institut d'Estudis Catalans i ha rebut la Medalla Narcís Monturiol al mèrit científic.

Fa poc més d'una setmana Catalunya va viure grans mobilitzacions de reacció a la sentència sobre els presos polítics. A causa del context repressiu, els convocants d'aquestes mobilitzacions han optat per mantenir l'anonimat: tant Tsunami Democràtic com els CDR són organitzacions amb un lideratge volgudament anònim. En aquestes condicions, les xarxes socials semblen el mitjà més idoni per difondre les convocatòries. Ara bé, aquestes xarxes són realment lliures de la tutela de l'Estat?

Whatsapp i Telegram són les xarxes de missatgeria instantània més utilitzades. Totes dues ofereixen xifratge d'extrem a extrem, és a dir, el remitent pot xifrar allò que escriu de manera que només el destinatari ho pugui desxifrar. Per tant, les empreses propietàries d'aquestes xarxes en principi no poden veure el contingut dels missatges. A banda de permetre grups tan grans com calgui, Telegram té l'atractiu que els comptes no cal que es vinculin a un número de telèfon, cosa que n'afavoreix l'anonimat.

Si ens ho mirem de més a prop, però, aquestes plataformes de xarxa també tenen algunes pegues. D'una banda, per iniciativa pròpia o dels governs dels països on tenen la seu corporativa (els EUA en el cas de Whatsapp i Dubai en el cas de Telegram), les plataformes poden tancar comptes i grups, i també revelar la informació que tinguin sobre la persona que hi ha al darrere d'un compte. El tancament de comptes i de grups és relativament freqüent, mentre que la revelació d'informació a governs només es pot saber si la plataforma publica estadístiques de transparència.

Un pas més enllà, que és molt improbable però tècnicament possible, seria que la plataforma de la xarxa interferís en el xifratge d'extrem a extrem mitjançant el que es coneix com a «atac de la persona

interposada»: quan l'Anna vol comunicar-se amb en Bernat, podria passar que la plataforma de xarxa Xènia fes creure a l'Anna que la Xènia és en Bernat i a en Bernat que la Xènia és l'Anna. En aquest cas, l'Anna es pensaria que envia missatges secrets a en Bernat que només ell pot llegir. Tanmateix, en realitat xifraria missatges que la Xènia desxifraria, llegiria i potser alteraria, i després relligiria per enviar-los a en Bernat. La Xènia podria fer el mateix amb els missatges de resposta que en Bernat enviés a l'Anna, amb la qual cosa ni l'Anna ni en Bernat no notarien que hi hagués ningú d'interposat.

A banda dels inconvenients anteriors, cal no oblidar que les xarxes socials (totes) funcionen sobre Internet i que Internet gairebé sempre funciona sobre la infraestructura que controlen els operadors de telecomunicacions. Aquests operadors són empreses que tenen tot l'interès del món a quedar bé amb els estats que els concedeixen les llicències per operar. Si el govern o un jutge els ho demana, poden «apagar» Internet

a l'indret i en el moment que calgui. De fet, a Hong Kong això ha passat, amb l'objectiu d'impedir la coordinació dels manifestants. Al nostre país no hem arribat a aquesta situació, però sí que assistim sovint a la col·laboració dels operadors en el tancament de pàgines web sense ni tan sols mandat judicial.

Quina és, doncs, la tecnologia més robusta per convocar, organitzar i coordinar mobilitzacions? Sens dubte, les anomenades xarxes *peer-to-peer*, que podríem traduir per xarxes entre iguals. Els nodes d'aquestes xarxes són els telèfons mòbils (o ordinadors) dels manifestants i dels convocants, que es comuniquen entre ells sense recórrer a cap plataforma de xarxa social. Amb això eviten les possibles intrusions de la plataforma. Per no dependre tampoc dels operadors de telecomunicació, els manifestants poden optar per comunicar els seus dispositius per Wifi o per Bluetooth, en comptes de fer-ho per les antenes de telefonia mòbil, cosa que a més té l'avantatge de permetre la comunicació fins i tot si hi ha una gran

multitud concentrada. D'aquesta manera, l'Anna es pot comunicar amb en Bernat directament si són el propi (dins de l'abast Wifi o Bluetooth) o, si són massa lluny l'una de l'altra, a través dels dispositius d'altres persones que es trobin entremig i els facin d'encaminadors. Aquests dispositius encaminadors es limiten a fer de repetidors dels missatges sense poder-los desxifrar en cas que vagin xifrats.

La comunicació entre iguals sense dependre de plataformes s'ha fet servir a Hong Kong i és la idea que hi ha darrere de l'apli' de Tsunami Democràtic. En el cas de Hong Kong, també s'ha fet servir la comunicació via Wifi o Bluetooth per prescindir dels operadors.

En resum, algunes xarxes socials permeten convocar mobilitzacions anònimament. Ara bé, el fet que depenguin de plataformes i d'operadors de telecomunicació fa que estiguin més o menys subjectes al poder dels estats. Per evitar aquesta tutela i la censura que comporta, la comunicació entre iguals és una bona alternativa.

